

על האפשרות של סלקציה לנצילות מזון בבקר לחלב

ד"ר דוד דרורי

כדי לבצע סלקציה לנצילות מזון גבוהה דרוש מידע על צריכת המזון של כל פרה לכל אורך התחלובה לגבי כלל המזון או לגבי חלקו הגדול. סביר להניח שבתנאי הארץ בקרה אלקטרונית של מינון המזון המרוכז ממלאת תנאי זה. סלקציה לנצילות מזון עשויה להיות האמצעי העיקרי להתקדמות גנטית כאשר תנובת החלב תגיע לרמה מירבית בגלל המגבלה הנוצרת על ידי גודל העטין (כידוע יש מתאם גבוה מאד בין נפח העטין וייצור החלב).

פרת העתיד בעלת נצילות מירבית תהיה:

- א. בעלת כושר ייצור גנטי מירבי.
- ב. בעלת חסינות מירבית למחלות מטבוליות ואחרות.
- ג. בעלת כושר אכילה מירבי של חומר יבש ובעיקר של מזון מרוכז באופן שיאפשר לה ליצור חלב תוך שינויים מזעריים במאגרי השומן שלה. תסריט כזה רומז שפרת העתיד תהיה גדולה ורזה, או במלים אחרות, בעלת כושר גדילה גדול אך מאגר שומן גוף מזערי ובעלת תיאבון המאפשר לה לצמצם את השינויים המחזוריים במאגרי הגוף לרמה המינימלית.

נצילות המזון הכללית בבקר היא מדד המושפע מתכונות פשוטות ורבות. התכונה היסודית המשפיעה על נצילות המזון הכללית היא נצילות המזון הנספג לייצור תרכובות ביולוגיות עתירות אנרגיה כגון ATP, CP וכו'. התרכובות הללו מספקות אנרגיה במישרין לפעילות השרירים, לקיום ההומאוסטסיס ולסינתזת מרכיבי הגוף והחלב. אין הוכחות חד משמעיות שתכונה זאת שונה מפרט לפרט או מגזע לגע, אם כי קיימת האפשרות שיש בה שונות.

על אף האמור לעיל יש הוכחות לשונות בין פרטים וגזעים בכמות האנרגיה הביולוגית: (א) הנחוצה לייצור שומן גוף, (ב) הדרושה לשמירת חום הגוף, ו-(ג) המתבזזת על תנועה "מיותרת". יתר על כן, יש שונות גדולה בהשמה ובפרות ידוע, שייצור חלב במישרין ממזון יעיל ב-23 עד 56 אחוז מהפיכתו לשומן גוף והפיכת שומן הגוף לחלב. לפי כך, יש הבדלים תורשתיים בנצילות המזון הכללית לייצור חלב ויש מקום לבדוק את האפשרות של סלקציה (בירור) לנצילות מזון גם בבקר לחלב.

בחירת הפרים להזרעה מלאכותית על פי ערך טיפוחי כולל לחלב

מתוך J.A.Lederer, Rinderproduktion 15.12.85
תרגום מרדכי מלען, ה.מ.ב.

הפרים המשמשים בהזרעה מלאכותית מוכנסים לעבודה מלאה בגיל שש שנים, בערך, לאחר מבחן צאצאיהם, הם שקובעים באופן מכריע את טיב הדורות העתידיים של הפרת החלב – ועם זאת גם את כושר התחרות של משקי החלב שלנו. אילזאת, הבחירה חייבת להיעשות במלוא תשומת הלב ובראש וראשונה היא חייבת להתחשב בתנאים של המסגרת

המשקית-כלכלית כפי שהם נצפים ביחס לעתיד.

בגזע דו-תכליתי עם הדגש על ייצור החלב כמו הבקר השחור-לבן הגרמני, גם אחרי הפעלת מכסות הייצור בארצות השוק האירופי המשותף יישאר ייצור החלב הגורם העיקרי לבירור טיפוחי. ייצור בשר, פוריות, אופן ההמלטה, כושר ההיחלבות, מבנה גוף ועוד סימנים משניים